

SAMFÉLAGSHLUTVERK HÁSKÓLA

ÁFANGASKÝRSLA I

SAMANTEKT UM STÖÐU VERKEFNIS

AKUREYRI OG REYKJAVÍK

1. MARS 2012

Innihald

Inngangur	2
Bakgrunnur rannsóknar og fræðilegt samhengi.....	3
Nokkrar megin niðurstöður könnunar	7
Kyn þátttakenda	7
Aldur þátttakenda	7
Starfshlutfall þátttakenda.....	7
Prófgráður og námslönd.....	8
Fræðasvið	8
Starfsheiti	9
Þjálfun í kennslu	9
Fjöldi eininga í kennslu	9
Hlutverk háskóla.....	10
Hlutverk háskóla fylgni milli breyta	11
Ýmis þættir tengdir kennslu	12
Síðfræði, sjálfbærni, þverfaglegt samstarf og akademísk frelsi	13
Bolognaferlið	14
Hverjir ráða innihaldi námskeiða sem þú kennir – tíðni.....	14
Hverjir ráða inntaki náms á því sviði/deild sem kennt er í.....	15
Tengsl milli þess sem lögð er áhersla á í starfi og þess sem þátttakandi vill leggja áherslu á.....	16
Kostun rannsókna.....	17
Þátttaka háskólafólks í umræðu og samstarf við vettvang	18
Áætlun um næstu skref.....	19
Áætlaðar kynningar á niðurstöðum	19
Áframhaldandi fjármögnun verkefnis	19

Inngangur

Í mars 2011 samþykkti Rannsóknastofa um háskóla að veita Rannsóknna og þróunarmiðstöð Háskólans á Akureyri (RHA) og Miðstöð skólaþróunar við Háskólann á Akureyri, fyrir hönd rannsóknarteymis frá Háskólanum á Akureyri og Háskóla Íslands, styrk til að vinna að rannsókn á samfélagslegu hlutverki háskóla. Í rannsóknarteyminu eru eftirfarandi:

Dr. Amalía Björnsdóttir, dósent við HÍ
Auður Pálsdóttir, aðjúntk við HÍ
Hjalti Jóhannesson, forstöðumaður RHA
Hjördís Sigursteinsdóttir, sérfræðingur RHA
Dr. Ingólfur Ásgeir Jóhannesson, prófessor við HA og HÍ
Dr. Sigurður Kristinsson, forseti Hug- og félagsvísindasviðs HA
Trausti Þorsteinsson, lektor við HA

Eftir ákvörðun um úthlutun styrks Rannsóknastofu um háskóla hófst rannsóknarteymið handa við að undirbúa netkönnun meðal starfsmanna háskólanna við rannsóknir og í akademískum stöðum. Miðað var við að könnun þessi myndi leita svara við rannsóknarspurningum 1 og 2 sem Rannsóknastofa um háskóla setti fram upphaflega, þ.e.

1. Hvernig skilja íslenskir háskólakennarar og sérfræðingar starfsskyldur sínar og fagmennsku?
2. Hvernig skilja íslenskir háskólakennarar samfélag sitt og samfélagslegar skyldur?

Rannsóknarteymið hefur fundað reglulega á fjarfundum milli HA og HÍ auk fundar í Reykjavík í febrúar 2012. Þróaður var spurningalisti í samvinnu þessara aðila á vormánuðum 2011 og lá hann í stórum dráttum fyrir í júní. Á haustmánuðum var listinn unninn áfram og forprófaður meðal starfsmanna allra háskólanna og miðað við að þessir starfsmenn væru með sem fjölbreyttastan bakgrunn (sjá fylgiskjal). Samhliða því var hafist handa við að afla netfanga starfsmanna háskólanna til að unnt væri að framkvæma könnunina rafrænt. Nokkurra vikna töf varð á að spurningalistinn væri lagður fyrir sökum þess að flóknara var að afla leyfa til að nota netföng starfsmanna en vonir stóðu til í upphafi.

Könnunin var síðan lögð fyrir 901 starfsmann háskólanna í nóvember og lauk gagnaöfluninni í desember. Svörun reyndist vera 50,4% sem getur talist viðunandi þar sem um þýðiskönnun var að ræða. Gögnin voru flutt yfir í SPSS og fyrstu greiningar hafa farið fram á þeim.

Bakgrunnur rannsóknar og fræðilegt samhengi

Í rannsóknaráætluninni sem lögð var upphaflega fyrir Rannsóknastofu um háskóla var rannsóknin sett í fræðilegt samhengi með eftirfarandi hætti.

Háskólar eru sérstök tegund stofnunar og hafa sérstaka stöðu í hverju samfélagi. Þeir eru sjálfstæðar menntastofnanir, sem sinna kennslu, rannsóknum, varðveislu þekkingar, þekkingarleit og sköpun á sviðum vísinda, fræða, tækniþróunar eða lista (Lög um háskóla nr. 63/2006). Skipulag þeirra getur verið mismunandi m.a. vegna ólíkra landfræðilegra og sögulegra aðstæðna. Í Magna Charta yfirlýsingunni frá 1988 sem þorri evrópskra háskóla hafa undirritað segir að háskólar skapi, fjalli um, meti og flytji áfram menningu með rannsóknum og kennslu en til þess að mæta þörfum þess samfélags sem þeir starfa í, verða rannsóknir og kennsla að vera siðferðilega og þekkingarlega óháð öllu pólitísku og efnahagslegu valdi. Í lögum um háskóla nr. 63/2006 segir um hlutverk háskóla:

Hlutverk háskóla er að stuðla að sköpun og miðlun þekkingar og færni nemenda og samfélagsins alls. Starf háskóla miðar að því að styrkja innviði íslensks samfélags og stöðu þess í alþjóðlegu tilliti. Háskóli er miðstöð þekkingar og hluti af alþjóðlegu mennta- og vísindasamfélagi.

Háskólar eru helstu menntastofnanir hvers samfélags. Þeir hafa sjálfðæmi um starfsemi sína og veita menntun, sem tekur mið af þörfum samfélagsins hverju sinni. Hún getur hvort sem er verið fræðilegs eðlis, starfsmiðuð nema að hvort tveggja sé. Páll Skúlason (2003) greinir þrjú sérkenni háskóla sem stofnunar. Í fyrsta lagi er hann stofnun sem helgar sig lærdómi og er skipulögð í þágu hans. Í öðru lagi er hann félagsheild fræðimanna, kennara og nemenda, sem aðhyllast sömu grunnildi frjálsra rannsókna á hverju því sem þá fýsir að skilja og í þriðja lagi stofnun sem þarf að stýra og reka á skilvirkan og árangursríkan hátt en þó í samræmi við skipulag hans sem stofnunar.

Í Magna Charta (1988) yfirlýsingunni, sem undirritað var af rektorum evrópskra háskóla í Bologna, segir að grundvallarskilyrði háskóla sé að þar tvinnist saman kennsla og rannsóknir eigi fræðsla þeirra ekki að dragast aftur úr breyttum þörfum þegnanna, kröfum samfélagsins eða framförum í vísindalegri þekkingu. Í yfirlýsingunni er áhersla lögð á frelsi í rannsóknum og þjálfun og segir þar að bæði stjórnvöld og háskólar verði að fremsta megni að tryggja virðingu fyrir þeirri grundvallarkröfu. Yfirlýsingin samanstendur af fjórum grundvallarskilyrðum sem muni, nú og um ókomna framtíð styðja starf háskóla: 1) Viðleitni til að varðveita siðferðilegt og andlegt sjálfstæði gagnvart stjórnvaldum og fjárhagslegum öflum, 2) áherslu á náin og virk samskipti milli kennslu og rannsókna, 3) áherslu á frelsi í rannsóknum og þjálfun og 4) varðstöðu um húnániska hefð Evrópu í sókn eftir algildri þekkingu.

Ljóst má vera að háskólar gegna margvíslegu og mikilvægu samfélagslegu hlutverki, en eins og Jón Torfi Jónasson (2010) bendir á er vandinn sá að þegar á reynir þá virðist lítið samkomulag um það í hverju þetta samfélagslega hlutverk felst, hvernig háskólar eiga að þjóna samfélaginu. Sú deila sem lengst hefur staðið um háskólann snýst um tengsl hlutverks stofnunarinnar við þekkingaröflunina á móti fræðsluhlutverkinu, milli þess að afla (eða viðhalda) upplýsinga og þekkingar á móti miðlun hennar (Jón Torfi Jónasson, 2008).

Akademískt frelsi og sjálfstæði háskóla er lykilatriði í starfi opinberra háskóla. Það er margslungið hugtak er felur það í sér að háskólar tryggi kennurum sínum frelsi til að kenna og rannsaka viðfangsefni sín eins og þeir sjálfir telja skynsamlegast. Í núgildandi rammalögum um háskóla er ekki vikið sérstaklega að akademísku frelsi en rektorar íslenskra háskóla hafa sjálfir undirritað yfirlýsingu um forsendur og frelsi háskóla. Yfirlýsingin er eins konar stjórnarskrá háskóla hérlendis sem kveður á um

Þau grunnildi sem þeim ber að starfa eftir. Í yfirlýsingunni segir að hlutverk háskóla sé að skapa skilyrði til frjálsrar þekkingarleitar, -sköpunar, -varðveislu, og -miðlunar á sviði vísinda, fræða og lista. Með starfsemi sinni þjóni þeir fræðunum og langtímahagsmunum samfélagsins. Háskólunum ber að standa vörð um akademískt frelsi sem felur það m.a. í sér að einstaklingur geti stundað rannsóknir, kennslu, eða nám án óeðlilegrar íhlutunar laga, stofnana, eða félagshópa. Sá sem nýtur akademísks frelsis getur leitað þekkingar og tjáð sannfæringu sína án þess að eiga á hættu að það bitni á starfsöryggi hans eða öðrum mikilvægum hagsmunum. Samkvæmt yfirlýsingunni nær akademískt frelsi til kennslu, rannsókna og nemenda. Það felur í sér rétt kennara til að fjalla um kennslugrein sína á þann hátt sem hann telur skynsamlegt og í samræmi við fræðilegar kröfur og til að meta árangur nemenda á faglegum forsendum. Nemendur hafa frelsi til að velja sér námsgrein, komast að eigin niðurstöðu og tjá skoðun sína. En akademísku frelsi fylgir jafnframt sú ábyrgð að viðkomandi starfi af heilindum og gangist undir fræðileg viðmið. Honum ber að forðast að eigin hagsmunir hafi áhrif á rannsóknarniðurstöður. Akademískt frelsi dregur ekki úr ábyrgð starfsmanns á að fara að almennum starfsreglum og siðareglum stofnunar sinnar (Yfirlýsing, 2005).

Akademískt frelsi háskólakennara felur í sér rétt hans til að fjalla um kennslugrein sína á þann hátt sem hann telur skynsamlegt og í samræmi við kröfur fagsins. Það felur í sér rétt til að meta árangur nemenda á faglegum forsendum, í samræmi við þá stefnu sem deild eða háskólastofnun hefur samþykkt. Akademískt frelsi nemenda felur í sér rétt til að velja námsgrein, komast að eigin niðurstöðum og tjá skoðun sína.

Akademískt frelsi til rannsókna felur í sér rétt til að velja viðfangsefni og aðferðir. Það felur í sér rétt og skyldu til að birta niðurstöður opinberlega, hverjar sem þær kunna að vera, svo framarlega sem rannsóknin stenst kröfur faglegs jafningjamats.

Akademískt frelsi í háskólasamfélagi felur í sér rétt háskólamanna til að gagnrýna stefnu og starfs hætti stofnunar sinnar. Það felur í sér borgaralegan rétt til tjáningar og þátttöku í stjórn- og félagsmálum utan háskólans, án þess að það bitni á árangursmati, framgangi, eða starfskjörum.

Akademísku frelsi einstaklings fylgir sú ábyrgð að hann starfi af heilindum og gangist undir fræðileg viðmið og taki þátt í mótun þeirra með sannleikann að leiðarljósi. Því fylgir sú skylda að forðast að eigin hagsmunir hafi áhrif á rannsóknarniðurstöður. Akademískt frelsi starfsmanns dregur ekki úr ábyrgð hans á að fara að almennum starfsreglum og siðareglum stofnunar sinnar.

Frelsið er þó ekki sjálfgefið og upp hafa komið viðhorf sem telja að því þurfi að vera takmörk sett. Árið 2006 ályktuðu samtök háskólakennara á Norðurlöndum um akademískt frelsi þar sem fram koma þær áhyggjur kennara að það eigi undir högg að sækja. Einkenni þessa töldu þeir birtast í eftirfarandi:

- Vaxandi skrifræði og aukin miðstýring á rannsóknum og kennslu háskólakennara.
- Minnkandi lýðræði og takmörkuð aðkoma starfsmanna að ákvörðunum er varða háskólasamfélagið.
- Hert pólitísk stýring á rannsóknarfé og úthlutun þess.
- Skertur réttur til frjálsra birtinga á niðurstöðum rannsókna. Aukin áhersla á að einkaleyfa sé aflað og þess krafist í ríkara mæli en áður að rannsóknarniðurstöðum sé haldið leyndum (Kennarafélag Kennaraháskóla Íslands, 2006).

Benda háskólakennarar á að akademískt frelsi sé grundvallar forsenda þess að rannsóknir geti blómstrað innan háskólanna. Þeir segja í akademísku frelsi felist frjálst val rannsóknarefna og aðferða, frjáls og óheft birting á rannsóknarniðurstöðum og frjálsræði í skoðanaskiptum vísindamanna

um rannsóknir og rannsóknarniðurstöður. Jafnframt að það feli í sér frelsi til gagnrýnnar umræðu um þau mál er varða samfélagið og þróun þess. Um leið leggja kennarar áherslu á að kröfu um frelsi fylgi rík ábyrgð gagnvart þeim verkefnum sem háskólakennarar eru ráðnir til að sinna og í samræmi við það hagi þeir störfum sínum (Kennarafélag Kennaraháskóla Íslands, 2006).

Jón Torfi Jónasson (2008) segir að það séu tvær innbyrðis tengdar ástæður fyrir því að telja má sjálfstæðið gríðarlega mikilvægt háskólum. Þar sem þekking er ákaflega öflugt verkfæri eru líkur til að ýmsir þeir sem hagsmuna eiga að gæta reyni að hefta eða stjórna öflun hennar. Slíkar tilraunir beinast m.a. að þeirri þekkingu sem ógnað getur ráðandi öflum eða að upplýsingum sem nýta má tilteknum málstað til varnar eða framdráttar. Þetta getur haft neikvæð áhrif á hvort heldur þekkinguna sem slíka eða samfélag það sem henni er ætlað að þjóna. Þess vegna verður að standa vörð um sjálfstæði öflunar og miðlunar þekkingar. Vilhjálmur Árnason (2008) segir hugsjónina þá að fræðimönnum beri einungis að lúta kennivaldi fræðilegra röksemda og halla aldrei réttu máli vegna annarra hagsmuna sem þeir kunna að hafa eða vegna þrýstings utanaðkomandi aflu. Þessi hugsjón kallast á við skilgreiningar fræðimanna á fagmennsku eða fagstéttum (profession). Dr. Broddi Jóhannesson skilgreindi á eftirfarandi hátt það sem hann nefndi lífsstarf og kaus að nota í stað hugtaksins fagstétt:

Starfið veltur á viðurkenndum forða sameiginlegrar sérþekkingar, kunnáttu sem leikni, og sameiginlegu siðgæði starfsmanna. Gæta þeir þess sjálfir án ytri íhlutunar og af því hugarfari, að skyldur þeirra við skjólstæðinga sína séu æðri öðrum skyldum starfsins.

Fagstéttir reisa tilvist sína á vísindalegri þekkingu eða hafa á annan hátt á valdi sínu sérfræði sem grundvölluð er á þeim vísindum sem sérvið þeirra lýtur að. Fagmaðurinn er því talinn hæfur til að bregðast við á þýðingarmiklu sviði við mjög flóknar aðstæður. Til að geta brugðist við hverju viðfangsefni þurfa fagmenn að hafa víðtækt sjálfstæði í starfi en um leið undirgangast þeir siðferðilegar skyldur.

En háskólar búa ekki aðeins yfir akademískum starfsmönnum sem hafa rannsóknarskyldu sem hluta af ráðningarkjörum sínum. Innan þeirra eða rannsóknarstofnana sem reknar eru undir merkjum háskólanna starfar fjöldi sérfræðinga sem vinna við rannsóknir af ýmsum toga og verða að afla tekna til að kosta vinnulaun sín. Oftar en ekki annast sérfræðingar þjónusturannsóknir af ýmsu tagi, þeir starfa á samkeppnismarkaði og annast rannsóknir fyrir hagsmunasamtök, einstaklinga, fyrirtæki eða stofnanir. Ráðningarformið sem slíkt dregur ekki úr akademískum kröfum sem háskólinn gerir til starfsmanna sinna en hætta er á að viðfangsefni og fjármögnun þeirra geti varpað rýrð á niðurstöður rannsókna sérfræðinga sem sjálfstæðra, hlutlausra rannsakenda.

Í nútímanum herja efnahagsleg öfl á vísindin. Vilhjálmur Árnason (2008) segir að í því ljósi verði að ígrunda hugmyndina um gríðland fræðanna. Hún feli alls ekki í sér skeytingarleysi um það hvernig og í hvaða skyni fræðin eru notuð heldur hvetur hún til þess að fræðimenn standi vörð um sjálfstæði sitt gagnvart öllum þeim öflum sem vinna gegn hinni vísindalegu hugsjón, og að þeir hafi gagnrýnið eftirlit með störfum sínum í samræmi við það. Fræðimenn þurfa að skoða gagnrýnið hvernig þekkingin er virkjuð í þágu ríkjandi aflu í samfélaginu. Að öðrum kosti aukast líkurnar á því að fræðimenn verði handbendi ráðandi aflu eða andstæðinga þeirra. Þetta getur gerst hvort heldur með því að fræðin séu notuð gagnrýnislaust sem framleiðslutæki eða að fræðimenn verði „aktívistar“ og noti fræðin sem verkfæri í pólitískum átökum sem koma sannleiksleitinni ekkert við.

Í kjölfarið á hrúni íslenska bankakerfisins og við uppgjör á því kom m.a. fram gagnrýni á hlut fræðimanna. Þeir þóttu oft og tíðum ekki hafa sinnt nægilega vel hlutverki sínu. Í skýrslu rannsóknarnefndar Alþingis á orsökum og afleiðingum bankahrunsins kom m.a. fram að margir hafi gert sér grein fyrir víðtækum áhrifum bankanna á háskólastarf, lista- og menningarlíf. Í þessu sambandi gat t.d. verið um að ræða greiðslur til háskóla vegna rannsókna, t.d. styrkir eða stöður fræðimanna en hætt er við að starfsmenn stofnunar eða fyrirtækis sýni eiganda sínum eða borgunarmanni ákveðna undirgefni eða auðsveipni. Þannig virðist gagnrýni á þróun mála í aðdraganda bankahrunsins hafi á köflum ekki verið sem skyldi. Forsvarsmenn fjármálafyrirtækja og stjórnámamenn nýttu sér enda oft útgáfur fræðimanna til að auka trúverðugleika sinna fyrirtækja eða þeirrar stefnu sem unnið var eftir á þessum tíma. Sumar þessar úttektir voru kostaðar af aðilum sem áttu hagsmuna að gæta um þær niðurstöður sem fræðimennirnir komust að. Nefnd eru nokkur dæmi um mál af þessum toga í skýrslu rannsóknarnefndar Alþingis um siðferðislegan hluta bankahrunsins. Þannig fengu háskólar landsins að einhverju leyti styrki frá fjármálastofnunum fyrir bankahrúnið. Nauðsynlegt er að í þessari rannsókn verði skoðað hvort háskólakennarar eða rannsakendur hafi orðið fyrir þrýstingi frá kostunaraðilum um niðurstöður rannsókna eða þátttöku í umræðu um tiltekin samfélagsleg álitamál.

Allmargir íslenskir fræðimenn hafa komið fram eftir bankahrúnið og fjallað um það hvernig háskólar geta betur rækt hlutverk sitt til að rannsaka samfélagsleg viðfangsefni samtímans á hlutlægan hátt og til þess að veita nægilegt aðhald í samfélaginu. Meðal annars kemur fram hjá Vilhjálmi Árnasyni (2009) að það vinnuáskerfi sem háskólakennarar og sérfræðingar vinna samkvæmt sé í raun andsnúið því að taka þátt í rannsóknum þar sem álitamál samtímans eru til umfjöllunar og tekið þátt í umræðu við aðila utan akademíunnar. Þróunin í þessu matskerfi hafi hins vegar verið sú að meta meira starf háskólakennara sem felst í samræðu við aðra innan akademíunnar, s.s. með ritun ritrýndra fræðigreina í stað þess að skrifa skýrslur eða álitargerðir og veita ráðgjöf sem varðar álitamál samtímans. Nauðsynlegt er að rannsaka hvort þetta sé raunin að rannsakendur hafi beint rannsóknum sínum inn á ákveðnar brautir vegna matskerfisins. Þá bendir sami höfundur á að þegar fræðimenn sitja fyrir svörum hjá fjölmiðlum varðandi ýmis álitamál er varðar fræðasvið þeirra sé áhugi fjölmiðla fremur á skoðunum þeirra en fræðilegum rökum og greiningu. Sé þetta svo, virðist ekki fyrst og fremst við fræðimenn að sakast en ljóst að hér þarf að bæta vinnubrögð og það hlýtur að vera hlutverk fræðimanna að sýna ákveðið frumkvæði hvað þetta varðar. Nauðsynlegt er að rannsaka frekar hvort þetta eigi við rök að styðjast og þá hvernig bæta megi úr. Sú nálægð sem skapast gjarnan í hinu fámenna íslenska samfélagi kann að valda því að fræðimönnum kann að þykja óhægt um vik að tjá sig um pólitísk deilumál samtímans, m.a. þar sem það geti bitnað á þeim síðar á einn eða annan hátt. Sömuleiðis kann álit sérfræðinga að vera dregið í efa vegna tengsla þeirra við stjórnmalaflokka eða fyrirtæki. Í siðfræðihluta skýrslu rannsóknarnefndar Alþingis (2010) er fjallað um þessi atriði og vitnað í "Reykjavíkurbréf" Morgunblaðsins frá lokum ágúst 2009 um að erfitt hafi reynst fyrir blaðamenn blaðsins að fá álit fræðimanna á ýmsum álitamálum af framangreindum ástæðum. Umsækjendum þykir rétt að rannsóknin taki m.a. mið af þessum fullyrðingum til að kanna hvort þær eigi við rök að styðjast og hvort breytingar á þessu hafi átt sér stað eftir 2008.

Nokkrar megin niðurstöður könnunar

Hér að neðan er að finna tölfræðilegar niðurstöður úr netkönnun sem gerð var meðal starfsmanna háskólanna í nóvember og desember 2011. Samantektin var unnin af Amalíu Björnsdóttur. Rannsóknateymið er um þessar mundir að vinna frekari greiningar úr einstökum þeimur könnunarinnar í tengslum við fyrirhugaðar birtingar og ráðstefnuerindi.

Kyn þátttakenda

Ert þú karl eða kona?

	Tíðni	%	% af þeim sem svara
Karl	223	49,1	49,8
Kona	225	49,6	50,2
Samtals	448	98,7	100,0
Svara ekki	6	1,3	
Samtals	454	100,0	

Aldur þátttakenda

Hvað ert þú gamall/gömul?

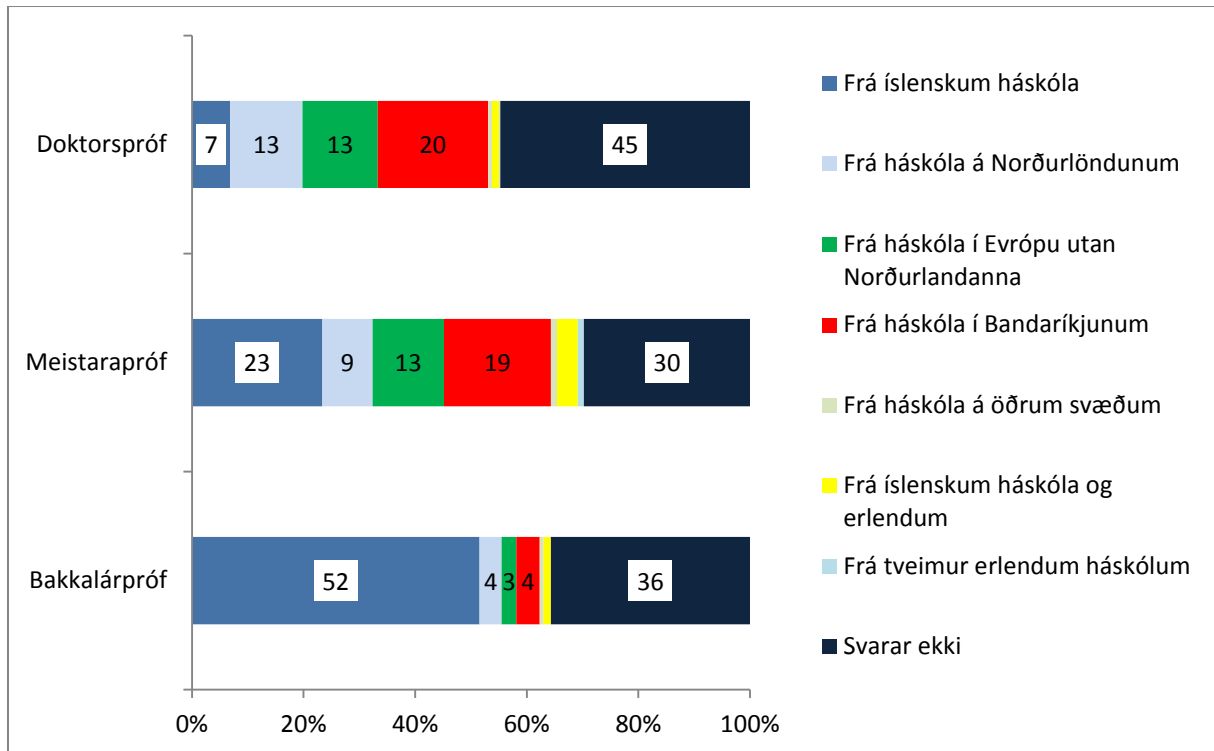
	Tíðni	%	% af þeim sem svara	Safntíðni
30 ára eða yngri	3	,7	,7	,7
31-40 ára	74	16,3	16,4	17,1
41-50 ára	150	33,0	33,3	50,4
51-60 ára	164	36,1	36,4	86,9
61 árs eða eldri	59	13,0	13,1	100,0
Samtals	450	99,1	100,0	
Svara ekki	4	,9		
Samtals	454	100,0		

Starfshlutfall þátttakenda

Hvert er starfshlutfall þitt?

	Tíðni	%	% af þeim sem svara	Safntíðni
Fullt starf (100%)	376	82,8	83,9	83,9
50-99%	53	11,7	11,8	95,8
25-49%	16	3,5	3,6	99,3
1-24%	3	,7	,7	100,0
Samtals	448	98,7	100,0	
Svara ekki	6	1,3		
Samtals	454	100,0		

Prófgráður og námslönd

Fræðasvið

	Tíðni	%	% af þeim sem svara
Annað fræðasvið og þá hvaða?	18	4,0	4,0
Félagsvísindi	111	24,4	24,8
Heilbrigðisvísindi	73	16,1	16,3
Menntavísindi	77	17,0	17,2
Hugvísindi og listir	70	15,4	15,7
Náttúruvísindi	47	10,4	10,5
Raunvísindi	30	6,6	6,7
Verk- og tæknifræði	21	4,6	4,7
Samtals	447	98,5	100,0
Vantar svar	7	1,5	
Samtals	454	100,0	

Starfsheiti

	Tíðni	%	% af þeim sem svara
Annað starfssvið og þá hvaða?	7	1,5	1,6
Prófessor	137	30,2	30,8
Dósent	91	20,0	20,4
Lektor	129	28,4	29,0
Aðjunkt	57	12,6	12,8
Sérfræðingur, fræðimaður eða vísindamaður	24	5,3	5,4
Samtals	445	98,0	100,0
Vantar	9	2,0	
Samtals	454	100,0	

Þjálfun í kennslu

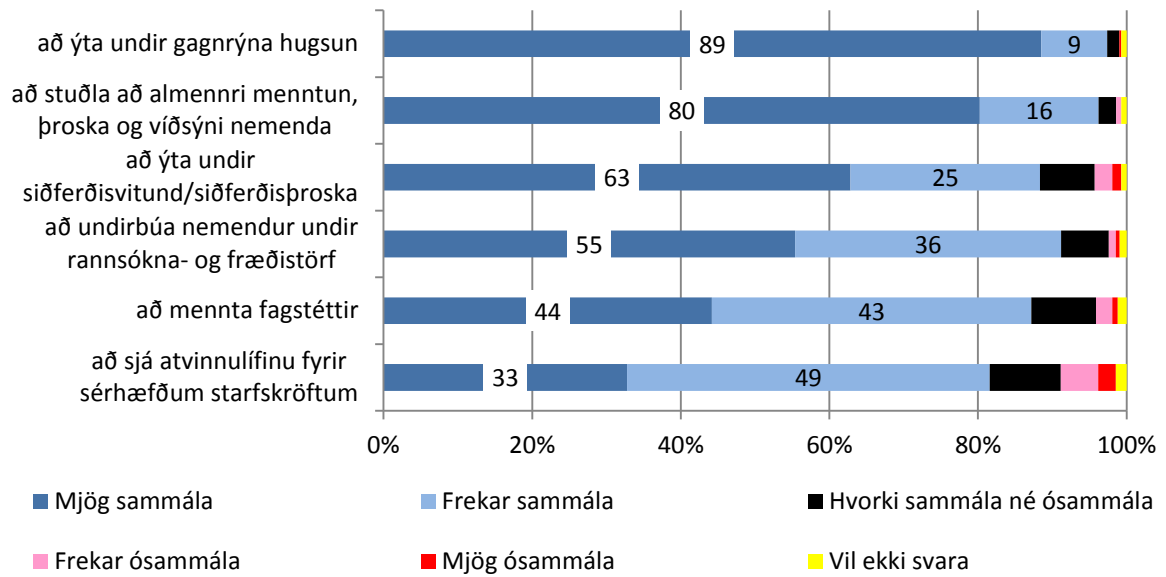
	Tíðni		%
Kennsluréttindanáms (hálf ár eða meira)	80		17,6
Kennsluréttindi + styttri námskeið	24		5,3
Kennsluréttindi + annað	4		,9
Kennsluréttindi + styttri námskeið + annað	9		2,0
Styttri námskeið	161		35,5
Styttri námskeið + annað	8		1,8
Aannað	42		9,3
Engin þjálfun	101		22,2
Svarar ekki	25		5,5
Svarar ekki	454		100,0

Fjöldi eininga í kennslu

	Tíðni	%	% af þeim sem svara
1 - 300	57	12,6	16,3
301 - 600	47	10,4	13,4
601 - 900	135	29,7	38,6
901 - 1200	67	14,8	19,1
1201 - 1500	38	8,4	10,9
Meira en 1500	6	1,3	1,7
Samtals	350	77,1	100,0
Vantar	104	22,9	
Total	Total	100,0	

Hlutverk háskóla

Hlutverk háskóla er

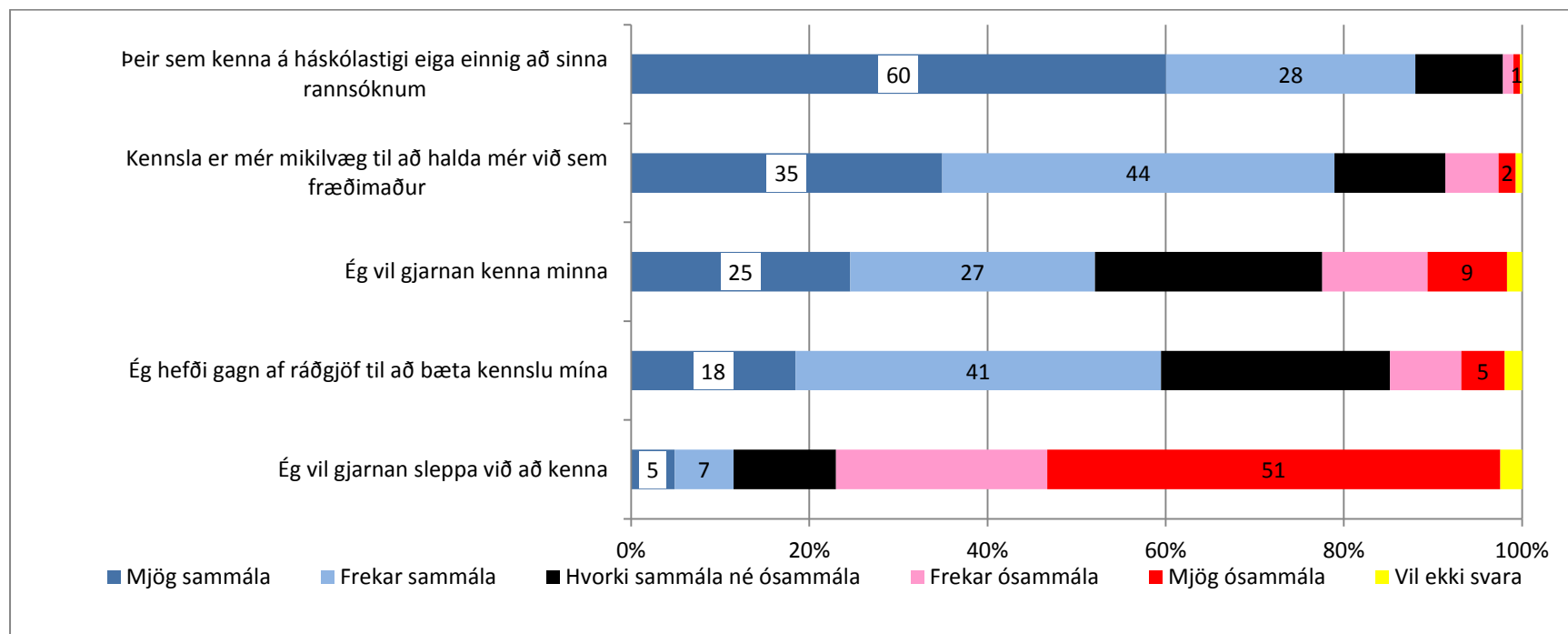
Hlutverk háskóla fylgni milli breyta

	Hlutverk háskóla er að stuðla að almennri menntun, þroska og víðsýni nemenda	Hlutverk háskóla er að sjá atvinnulífínu fyrir sérhæfðum starfskröftum	Hlutverk háskóla er að mennta fagstéttir	Hlutverk háskóla er að undirbúa nemendur undir rannsókn- og fræðistörf	Hlutverk háskóla er að ýta undir gagnrýna hugsun	Hlutverk háskóla er að ýta undir siðferðisvitund/siðferðisprosa
Hlutverk háskóla er að stuðla að almennri menntun, þroska og víðsýni nemenda	1,000					
Hlutverk háskóla er að sjá atvinnulífínu fyrir sérhæfðum starfskröftum	,231**	1,000				
Hlutverk háskóla er að mennta fagstéttir	,279**	,569**	1,000			
Hlutverk háskóla er að undirbúa nemendur undir rannsókn- og fræðistörf	,218**	,280**	,421**	1,000		
Hlutverk háskóla er að ýta undir gagnrýna hugsun	,404**	,114*	,189**	,253**	1,000	
Hlutverk háskóla er að ýta undir siðferðisvitund/siðferðisprosa	,324**	,194**	,283**	,153**	,450**	1,000

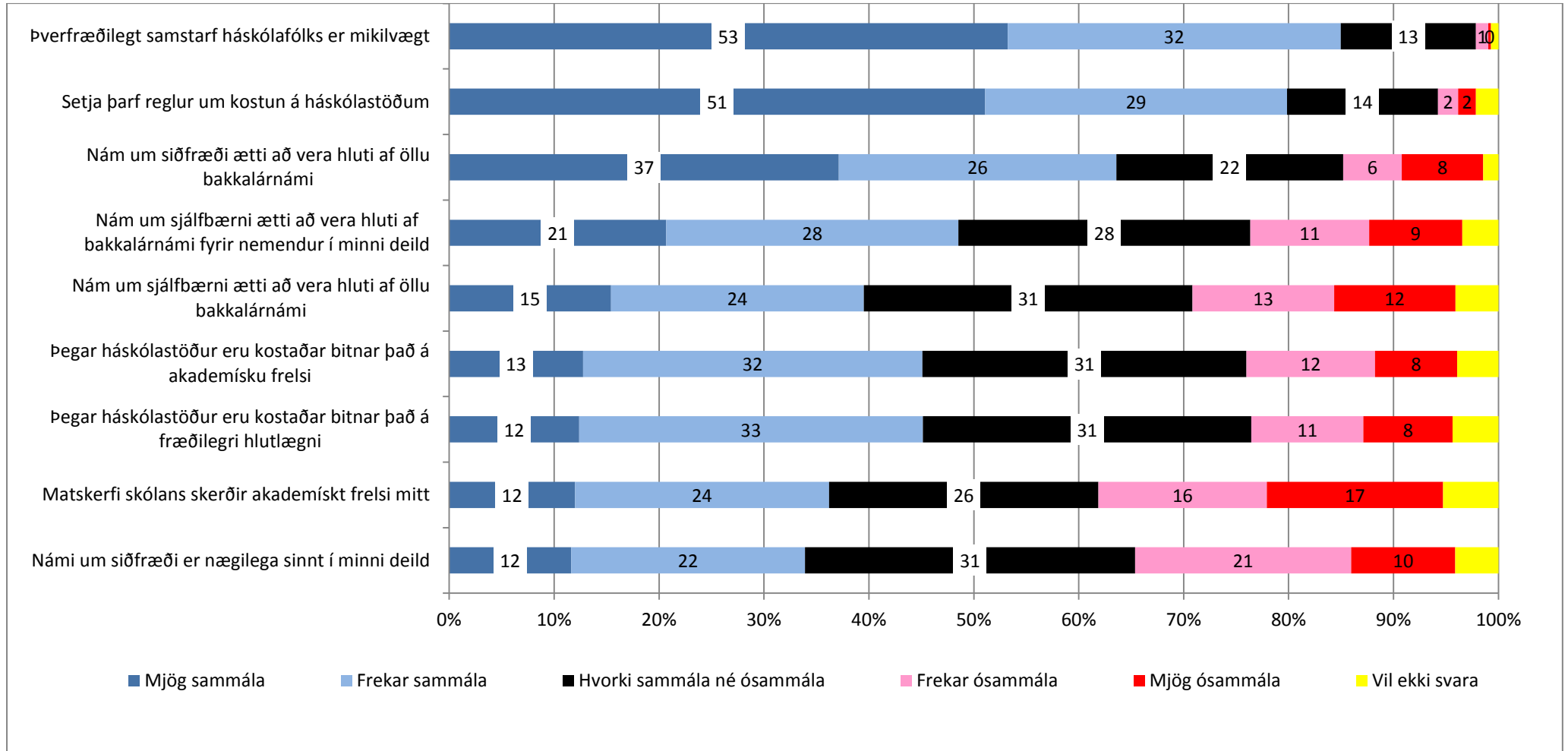
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

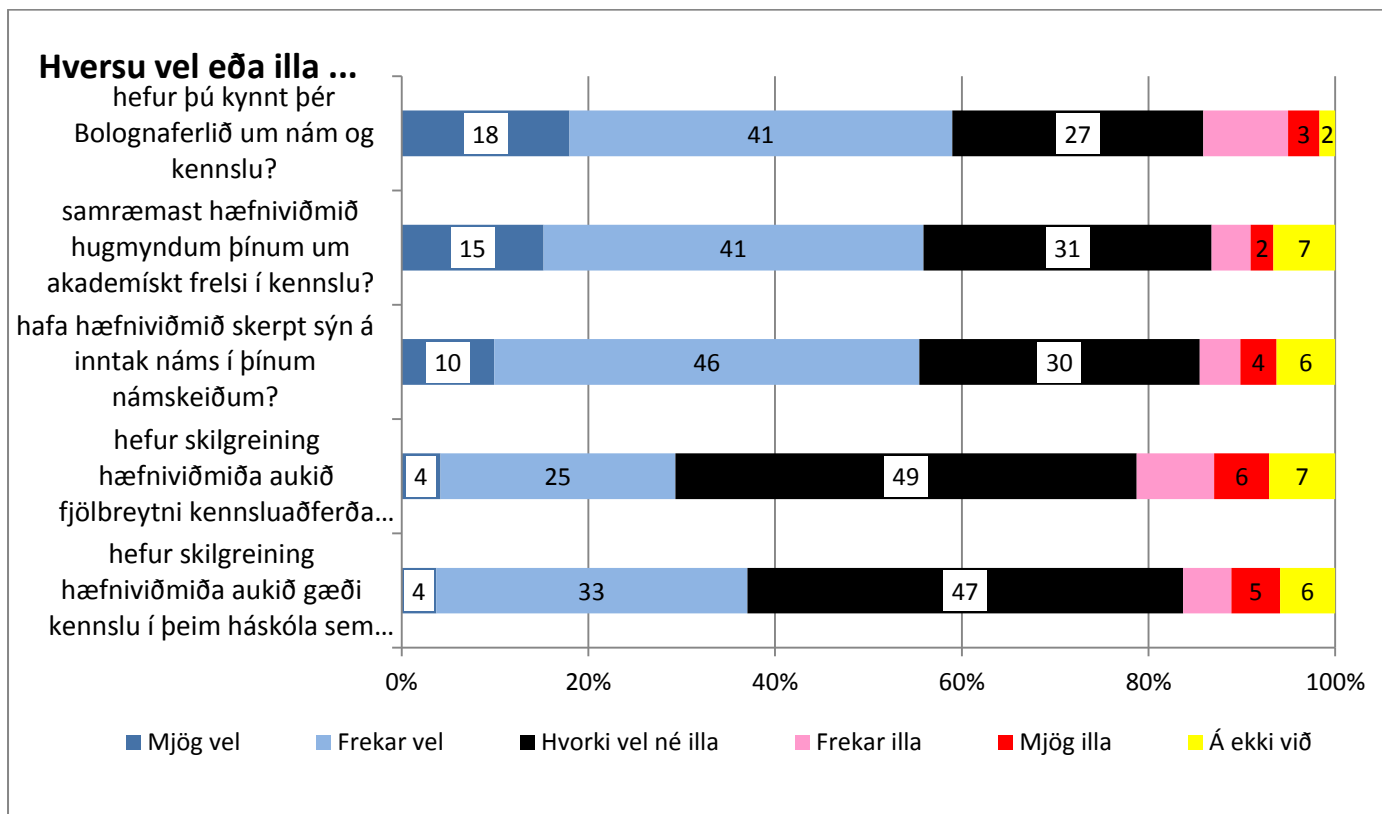
Ýmis þættir tengdir kennslu

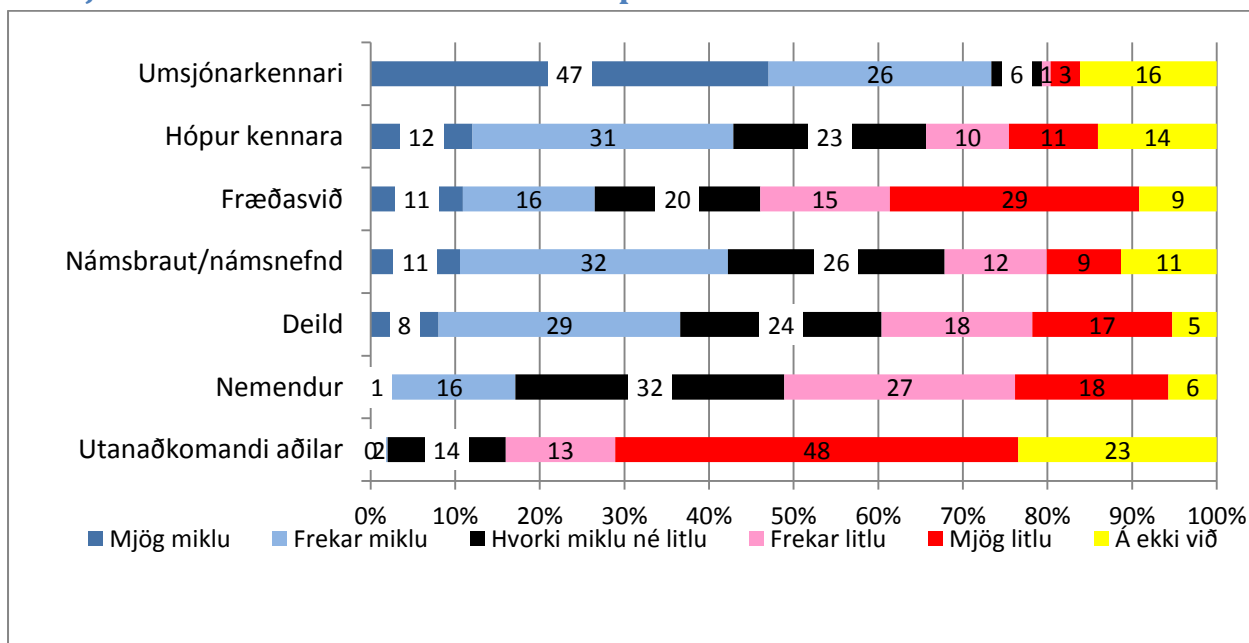
Siðfræði, sjálfbærni, þverfaglegt samstarf og akademísk frelsi

Bolognaferlið

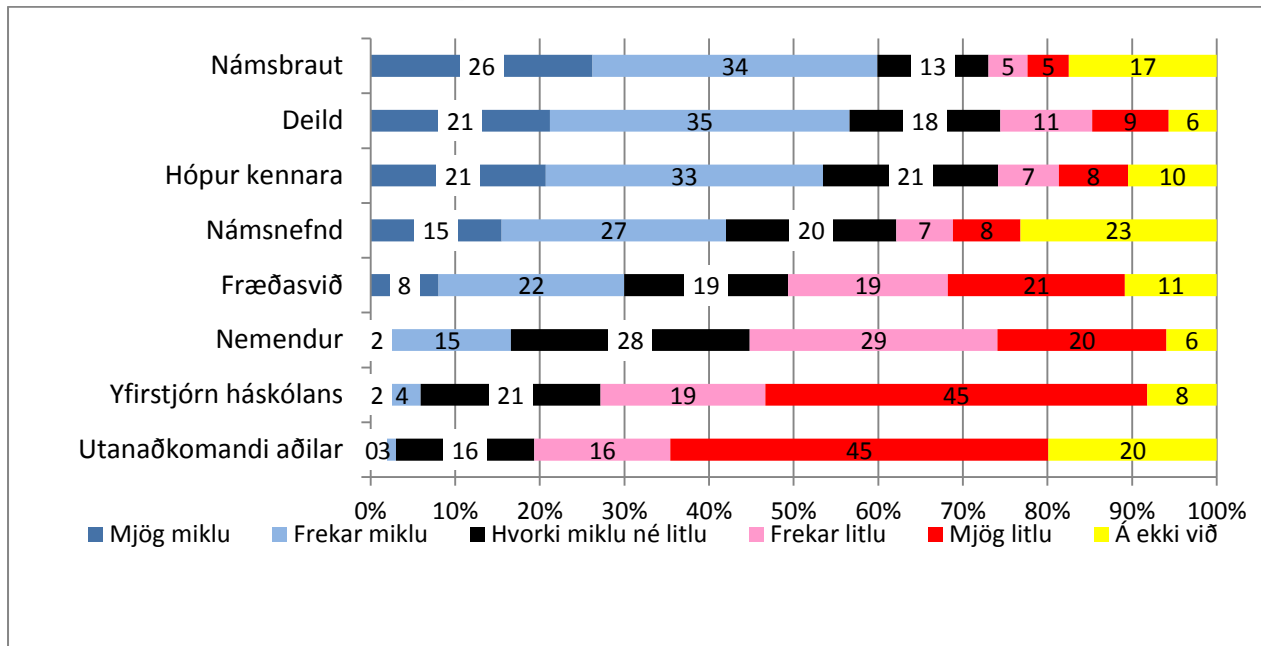

Hverjir ráða innihaldi námskeiða sem þú kennir - tíðni

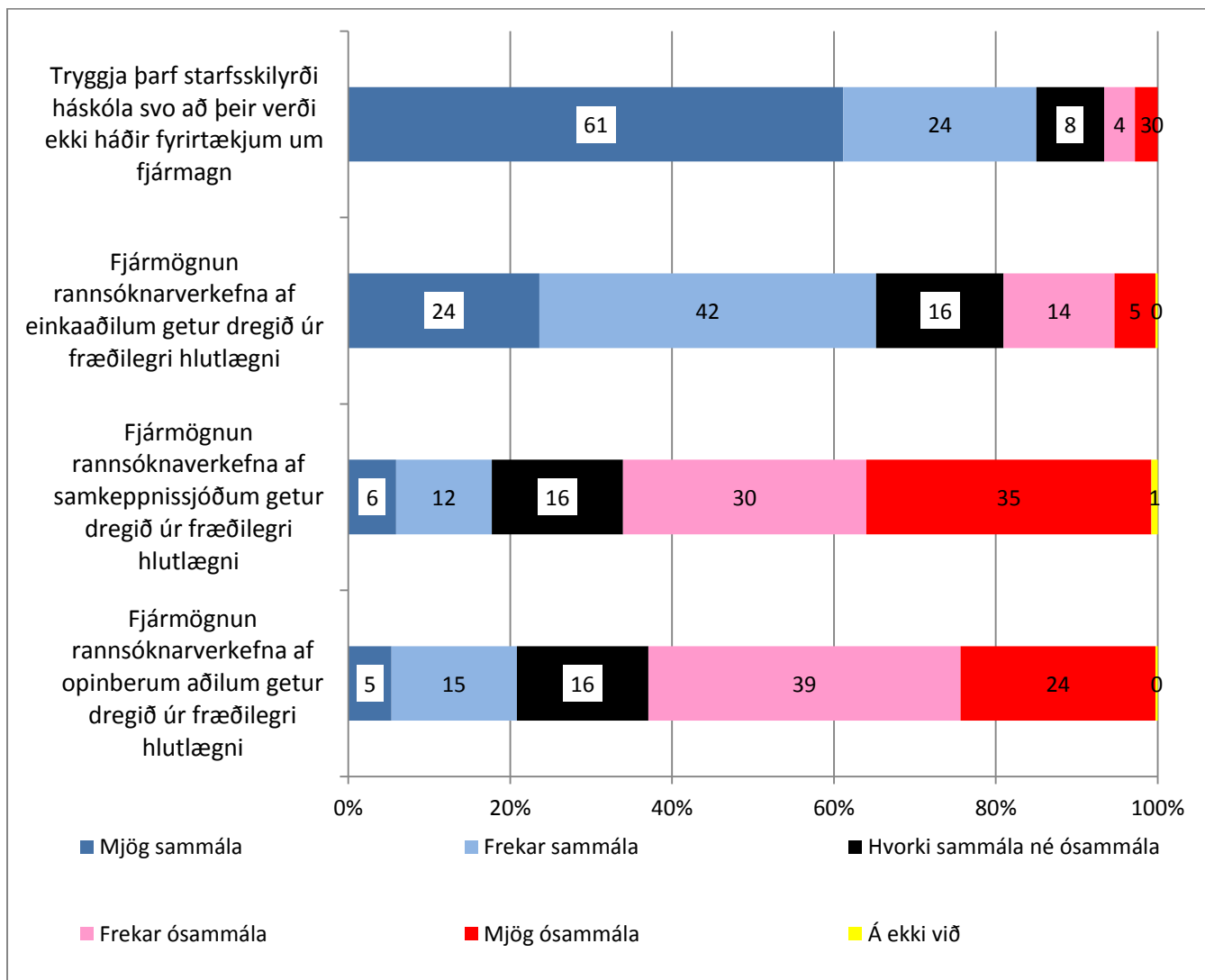
Hverjir ráða inntaki náms á því sviði/deild sem kennt er í

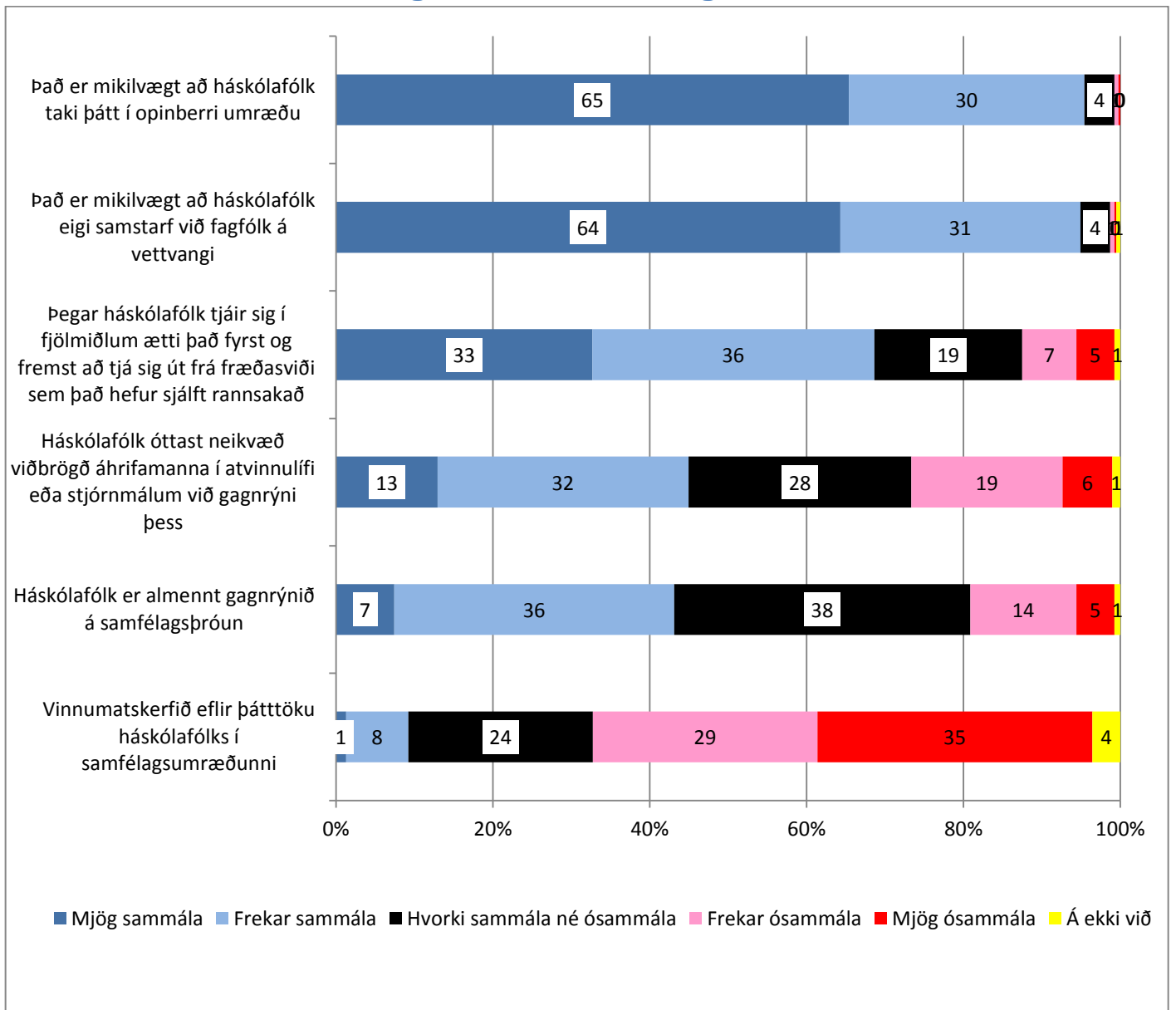
Tengsl milli þess sem lögð er áhersla á í starfi og þess sem þátttakandi vill leggja áherslu á.

	Að birta fræðiefni í bókarformi sp. 23	Að birta ritrýndar greinar í ISI tímaritum sp. 23	Að birta ritrýndar greinar í öðrum en ISI sp. 23	Að birta annað efni í ritrýndum tímaritum sp. 23	Að birta greinar í óritrýndum tímaritum sp. 23	Að birta greinar í ritrýndum ráðstefnum sp. 23	Að rita og birta bókakafli sp. 23	Að gera fræðilegar skýrslur sp. 23	Að rita og birta álitserðir sp. 23	Að flytja erindi fyrir faghópa á vísindaráðstefnum sp. 23	Að taka þátt í listsýningum og tónleikahaldi sp. 23	Að halda inngangsfyrirlestra á alþjóðlegum ráðstefnum sp. 23	Að halda erindi á ráðstefnum í boði háskóla/vísindaakademíu sp. 23	Að skrifa greinar í blöð og tímarit sp. 23	Að miðla þekkingu á fundum og ráðstefnum sp. 23	Að miðla þekkingu í ljósvakamiðlum sp. 23	Að taka þátt í samfélagslegri umræðu sp. 23	Að stunda rannsóknir sem stuðla að meiri sjálfbærni í þjóðfélaginu sp. 23	Að stunda þverfræðilegt samstarf við rannsóknir sp. 23
Að birta fræðiefni í bókarformi sp. 22	,431**	-,028	,265**	,289**	,254**	,230**	,332**	,155**	,156**	,094	,154	,101	,093	,155**	,086	,149**	,131**	,047	,103
Að birta ritrýndar greinar í ISI tímaritum sp. 22	-,016	,530**	,082	,006	-,238**	,082	,013	-,177**	-,138**	,202**	-,246**	,265**	,171**	-,160**	,015	,001	,014	,027	,061
Að birta ritrýndar greinar í tímaritum öðrum en ISI sp. 22	,340**	-,064	,503**	,352**	,279**	,246**	,238**	,176**	,192**	,002	,082	,033	,033	,057	,021	,038	,079	,061	,024
Að birta annað efni í ritrýndum tímaritum sp. 22	,281**	,003	,352**	,499**	,222**	,312**	,212**	,154**	,164**	,012	,039	,110*	,078	,086	,077	,148**	,114*	,097	,083
Að birta greinar í óritrýndum tímaritum sp. 22	,123*	-,147**	,134**	,221**	,414**	,090	,032	,248**	,181**	-,067	,252**	-,145**	-,139**	,201**	,050	,104*	,051	,147**	-,027
Að birta greinar í ritrýndum ráðstefniritum sp. 22	,160**	,129*	,174**	,200**	,176**	,489**	,122*	,099	,100	,114*	,012	,137**	,061	-,021	,015	-,001	,020	,077	,048
Að rita og birta bókakafli sp. 22	,312**	-,046	,201**	,246**	,132**	,218**	,416**	,088	,097	,121*	,052	,215**	,173**	,067	,128*	,105*	,095	,048	,170**
Að birta fræðilegar skýrslur sp. 22	,048	-,059	,194**	,251**	,291**	,115**	,086	,416**	,357**	-,054	,226**	-,105*	-,047	,207**	,136**	,131**	,140**	,155**	,011
Að rita og birta álitserðir sp. 22	,112*	-,119*	,159**	,230**	,331**	,072	,093	,349**	,393**	-,078	,242**	-,101	-,086	,171**	,082	,128*	,102	,129*	,034
Að flytja erindi fyrir faghópa á vísindaráðstefnum sp. 22	-,001	,185**	,084	,134**	-,007	,143**	,124*	,026	,024	,382**	-,036	,220**	,317**	,042	,219**	,062	,076	,050	,236**
Að taka þátt í listsýningum og tónleikahaldi sp. 22	,032	-,182*	,068	,099	,328**	,068	,050	,105	,183*	-,101	,629**	-,147*	-,074	,217**	,031	,099	,137	,148*	-,055
Að halda inngangsfyrirlestra á alþjóðlegum ráðstefnum sp. 22	,150**	,190**	,044	,141**	-,034	,146**	,152**	-,083	-,031	,225**	-,070	,507**	,448**	,006	,102	,072	,107*	,013	,152**
Að halda erindi á ráðstefnum í boði háskóla/vísindaakademíu sp. 22	,110*	,192**	,055	,166**	-,039	,152**	,116*	,018	,059	,269**	-,034	,424**	,466**	,073	,162**	,113*	,130*	,010	,193**
Að skrifa greinar í blöð og tímarit sp. 22	,053	-,097	,037	,190**	,291**	,054	,033	,183**	,207**	-,029	,336**	-,143**	-,084	,297**	,106*	,085	,126*	,096	,018
Að miðla þekkingu á fundum og ráðstefnum sp. 22	-,069	,004	-,024	,091	,088	,021	,072	,029	,036	,096	,133	,042	,090	,128*	,258**	,074	,011	,059	,070
Að miðla þekkingu í ljósvakamiðlum sp. 22	,003	-,009	,077	,141**	,161**	,065	,108*	,063	,124*	,028	,238**	,025	,086	,166**	,159**	,169**	,111*	,002	,021
Að taka þátt í samfélagslegri umræðu sp. 22	,011	-,040	,040	,124*	,192**	,040	,041	,053	,100	-,048	,271**	-,016	,036	,159**	,102	,090	,126*	,036	-,026
Að stunda rannsóknir sem stuðla að meiri sjálfbærni í þjóðfélaginu sp. 22	,064	,043	,033	,172**	,133*	,144**	,021	,101	,123*	-,011	,278**	-,021	,014	,121*	,041	,027	,007	,390**	,032
Að stunda þverfræðilegt samstarf við rannsóknir sp. 22	,046	,096	,057	,155**	,058	,079	,109*	-,092	-,008	,104*	,142	,128*	,141**	,091	,107*	,070	,066	,087	,310**

Kostun rannsókna

Þátttaka háskólafélks í umræðu og samstarf við vettvang

Áætlun um næstu skref

Sigurður Kristinnsson, Hjalti Jóhannesson og Trausti Þorsteinsson fengu í janúar 2012 um 900 þúsund kr. styrk úr Rannsóknasjóði Háskólans á Akureyri til að vinna áfram úr netkönnuninni og undirbúa næstu skref í rannsókninni sem fylgir í stórum dráttum upphaflegri rannsóknaráætlun. Gert er ráð fyrir að annar áfangi felist í viðtölum um væntingar eða kröfur samfélagsins (fyrirtækja, stofnana, verkalýðshreyfingar, stjórnvalda) til háskóla, svo og viðtölum við aðila innan háskólasamfélagsins og við sérfræðinga sem tengjast háskólasamfélaginu. Þá verður gerð athugun á umfangi kostunar fræðistarfs í fræðasamfélaginu og leitað svara við því hvort íslenskir háskólar byggi í reynd á sömu fræðilegu- og siðferðilegu forsendum og viðurkenndir háskólar á Vesturlöndum sbr. Magna Charta yfirlýsinguna. Ennfremur verður unnið að öflun og samantekt fyrirbyggjandi gagna og tölfræðilegra upplýsinga um háskólastigið á Íslandi. Sótt verður um styrk fyrir háskólanema til vinna að völdum, afmörkuðum viðfangsefnum í rannsókninni.

Rannsóknarhópurinn hefur skilgreint á hvern hátt hann hyggst gefa öðrum öðrum rannsakendum aðgang að gögnum og skjölum rannsóknarinnar (sjá fylgiskjal).

Áætlaðar kynningar á niðurstöðum

Búið er að ákveða að birta niðurstöður á eftirfarandi vettvangi á næstu mánuðum og verða 2-3 meðlimir í rannsóknateyminu með hvora birtingu.

- Ráðstefnan Íslensk þjóðfélagsfræði 2012, Háskólanum á Akureyri, 20. – 21. apríl 2012: *Bakgrunnur rannsóknar og greining á völdum gögnum*
- Þjóðarspejillinn, Háskóla Íslands, 26. október 2012:
  - A) *Viðhorf háskólakennara til kennslu*
  - B) *Bolognaferlið, akademískt frelsi og gæði í háskólastarfi*

Að auki hefur hópurinn rætt um birtingar niðurstaðna í nokkrum tímaritum, innlendum sem erlendum.

Áframhaldandi fjármögnun verkefnis

Rannsóknahópurinn er sammála um að leita styrkja til að vinna áfram að verkefninu og bjóða meistara- og/eða doktorsnema að því. Þá mun hópurinn halda áfram að leita eftir fé í rannsóknasjóði háskólanna. Jafnframt verður kannað hvort möguleikar séu á sérstökum fjárveitingum eða styrkjum frá opinberum aðilum.

Fyrir hönd rannsóknateymisins,

Hjalti Jóhannesson

Trausti Þorsteinsson